

KROPPSLIG HÄLSA FÖR BRUKARE

Hälsa för brukare, Stockholm, 180914

Disa Dahlman, ST-läkare, PhD

Vårdcentralen Granen Malmö

disa.dahlman@skane.se

Illustration: Alf Dahlman Design

Glöm inte bort kroppen!

- Vanliga kroppsliga hälsoproblem
- Bakteriella infektioner
- Hinder för vårdsökande
- Lättillgänglig primärvård i LARO

Kroppslig ohälsa

Den fysiska hälsan hos personer med drogbruk kan glömmas bort och nedprioriteras

- Blodsmitta, fr a hepatit C
- Bakteriella infektioner t ex stafylokockinfektioner
- Tandhälsa
- Luftvägsbesvär (rökning hos en majoritet)
- Värk från muskler, skelett och leder
- Genitala besvär
- Högt blodtryck
- Diabetes etc etc...

Kroppslig ohälsa bland personer i LARO

- Luftvägsproblem – 48%
- Tandproblem – 68%
- Magproblem – 56%
- Sexuella problem – 48%
- Smärtor trots buprenorfin/metadon – 66%

73% "Daglig tobaksrökning"
9% genomsnitt Sverige 2016
(Folkhälsomyndigheten)

Bakteriella infektioner

Bakteriella infektioner hos personer med injektionsbruk

- Mycket vanliga!
- Potentiellt allvarliga – kan ge hjärtsvikt och andra men
- Akuta och kan vanligtvis behandlas om de upptäcks i tid

Bakterier kommer in i kroppen genom injektion

Genom drogen

t.ex. sporbildande bakterier

Genom injektionsutrustning

(även pipor o dyl)

Från munhålan

Hudbakterier

t.ex. *Staphylococcus aureus*

Bakterierna kan orsaka infektioner i...

Centrala nervsystemet

Blodbanan

Hjärtat och hjärtklaffarna

Hud och mjukdelar (bölder)

Skelett och leder

(Andningsvägarna)

(Urinvägarna)

Förekomst internationellt och i Sverige

Blodförgiftning

Int: **2-10%** livstidsprevalens

Sve: **3.6**/1,000 personår

Tuberkulos

Int: **0.5-66%** livstidsprevalens

Sve: ?

Skelett/ledinfektion

Int: **0.5-2%** livstidsprevalens

Sve: **5.4**/1,000 personår

CNS-infektion

Int: ?

Sve: **0.6**/1,000 personår

Hjärtinfektion

Int: **0.5-12%** livstidsprevalens

Sve: **2.6**/1,000 personår

Hud/mjukdelsinfektion

Int: **6-69%** livstidsprevalens

Sve: **58%** livstidsprevalens

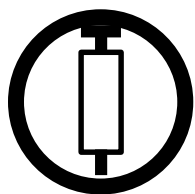
28.3/1,000 personår

Grenfell et al 2013

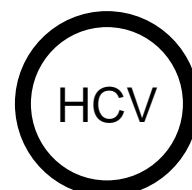
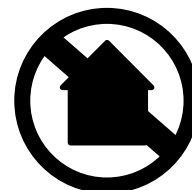
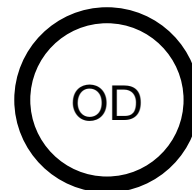
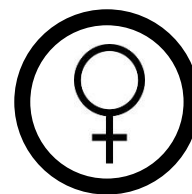
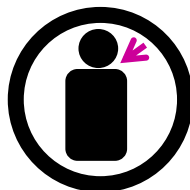
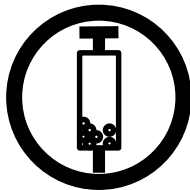
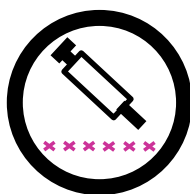
Larney et al 2017

Dahlman et al 2015 + 2018

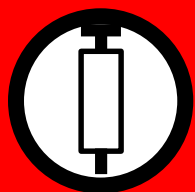
Ökad risk för ytlig bakterieinfektion

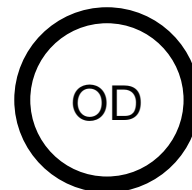
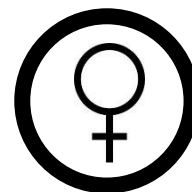
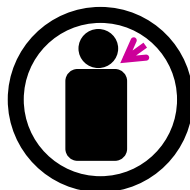
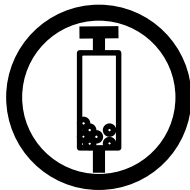
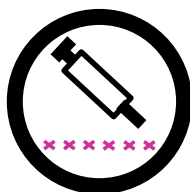
Injektionsbruk

Ökad risk för **djup** bakterieinfektion

Injektionsbruk

Hinder för vårdsökande

Illustration: Alf Dahlman Design

Screening bland personer i LARO

- Oro för den kroppsliga hälsan – 58%
- Varit sjuk senaste året men ej sökt vård – 53%

Vårdsökande bland personer i LARO

- Luftvägsproblem – 48% Varav **57 %** ej sökt för sina besvär
- Tandproblem – 68% Varav **52 %** ej sökt för sina besvär
- Magproblem – 56% Varav **66 %** ej sökt för sina besvär
- Sexuella problem – 48% Varav **80 %** ej sökt för sina besvär
- Smärtor – 66% Varav **71 %** ej sökt för sina besvär

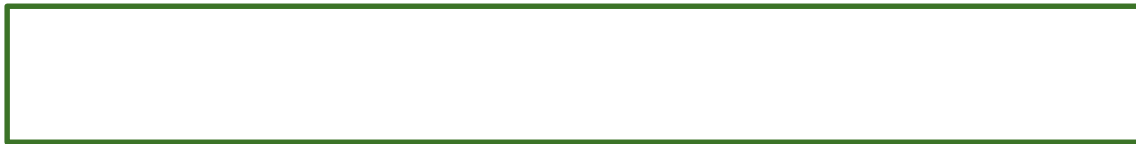
Vad hindrar från vårdsökande?

- **Nedprioritering:** Har annat att fokusera på än den kroppsliga hälsan, praktiska hinder
- **Stigmatisering:** Dåliga erfarenheter av vården, oro att bli dåligt bemött, kunskapsbrist om beroende
- **Informationsbrist:** Kroppskännedom, kunskap om vårdsystemet
- **Mer? Synpunkter?**

64% har upplevt
sämre vård rt LARO

Lättillgänglig vård

Kan sjukvården göras mer lättillgänglig?

- **Sprututbytesverksamhet:** Vårdpersonal
- **Ambulatoriet:** Barnmorska, gynekolog
- **Utbildning av vårdpersonal:** Minskade fördomar
- **Integration av kroppssjukvård i beroendevården:** Bygga vården runt patienternas behov
- **Utbildning tillgänglig för patienter:** Rätt till information
- Uppsökande verksamhet?
- Injektionsrum?
- **Mer? Synpunkter?**

Kan sjukvården göras mer lättillgänglig?

Barriär	Lösningsförslag
Nedprioritering	Tillgänglighet, integration av vården
Stigmatisering	Kontinuitet, utbildning personal
Informationsbrist	Tätare informationsutbyte, uppföljning

Integration av vårdinstanser LARO

LARO + X	=
Primärvård	PRIO
Prehospital vård	N-TREE
Infektionssjukvård	Hepatit C-projekt
Sprututbyte	MATRIS
Sprututbyte	Naloxon

PRIO – ett pilotprojekt för lågtröskelvård

- PRIO = **PR**imärvård i LARO
- 1 vårdcentral + 4 LARO-mottagningar i Malmö
- Kontinuerlig utveckling sedan starten 2014: från triagering till on-site, vaccinationer, sjukgymnastik/BK
- Läkare med intresse för patientgruppen
- Enkelt att boka tid, drop-in-möjlighet
- Provtagning och information

PRIO – Primärvård i LARO

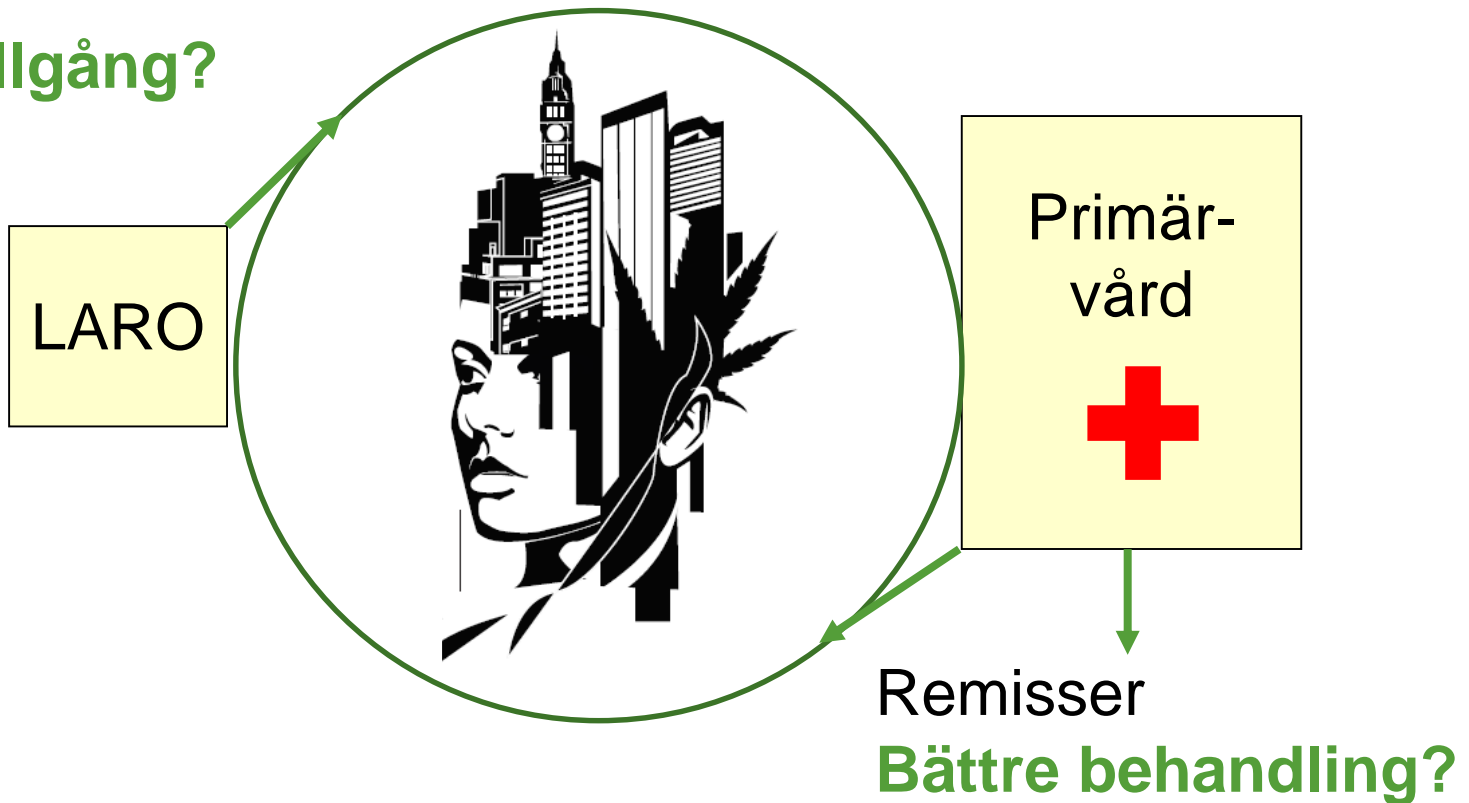
Barriär	Lösningförslag	PRIO
Nedprioritering	Tillgänglighet, integration av vården	On-site, flexibla tider, drop-in, provtagning på LARO, motivationsarbete
Stigmatisering	Kontinuitet, utbildning personal	Fåtal läkare från VC, utbildning i primärvården
Informationsbrist	Tätare informationsutbyte, uppföljning	Informera, repetera info, nära samarbete LARO-personal

PRIO – Vinster för patienterna?

Lätt att få tid

**Bättre
vårdtillgång?**

**Bättre
uppföljning?**

PRIO – Vinster för patienterna?

PRIO	Positiva effekter
On-site, flexibla tider	När behov uppstår finns vård nära tillhands Behöver inte "missa tider" → minskat stigma Bättre uppföljning, ökad compliance Inget spill med tider → fler som får träffa läkare
Kontinuitet	Trygghet, bättre allians Ökat intresse/positiv syn på patienter → bättre bemötande/ökad kunskap Lättare att söka vård på VC
Information, påminnelse	Patienten får individanpassad information när behov/önskemål finns Medarbetare kan arbeta nära med motivation Ökad kroppskännedom

Fysioterapi VC

Vaccinationer

Läkare VC

Läkare Inf

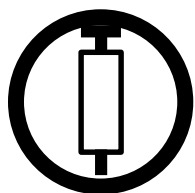

LARO

STORT TACK!

Ökad risk för ytlig bakterieinfektion

Injektionsbruk

Heroin

HR 2.45

(1.70–3.52)***

Amfetamin

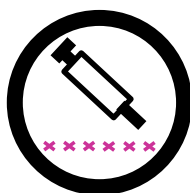
HR 1.60

(1.16–2.20)**

Blandbruk

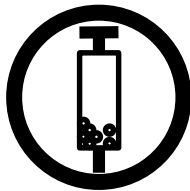
HR 1.92

(1.39–2.65)***

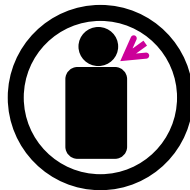
AOR 1.01

(1.00–1.03)*

AOR 52.15

(5.17–525.67)**

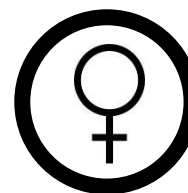
AOR 8.08

(1.16–56.08)*

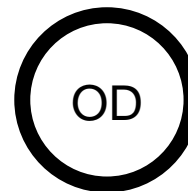
AOR 6.38

(1.90–21.46)**

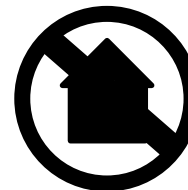
AOR 6.75

(1.40–32.47)*

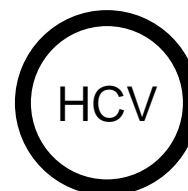
HR 1.39

(1.18–1.64)***

HR 1.23

(1.04–1.46)*

HR 1.43

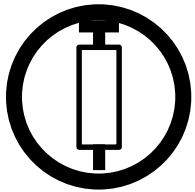
(1.15–1.77)**

HR 1.37

(1.17–1.60)***

Högre risk för systemisk (djup) infektion

Injektionsbruk

Heroin

HR 2.75

(1.41–5.39)**

Amfetamin

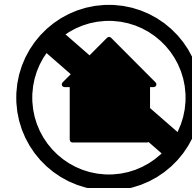
HR 2.19

(1.20–4.02)*

Blandbruk

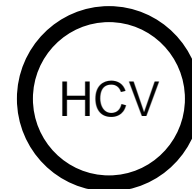
HR 2.01

(1.07–3.76)*

HR 1.35

(1.03–1.78)*

HR 1.58

(1.04–2.40)*